

Allmän miljö- och naturvård

20

Förslag till statsbudget för år 1998

Allmän miljö- och naturvård

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Inledning	7
2.1	Omfattning/ändamål	7
2.2	Resultatbedömning och slutsatser	8
2.3	Åtgärder utanför utgiftsområdet	10
3	Miljövård	13
3.1	Omfattning/ändamål	13
3.2	Resultatbedömning och slutsatser	13
3.3	Resultatinformation om länsstyrelsernas arbete inom miljöområdet	15
3.4	Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser	16
3.5	Anslag	16
A 1.	Statens naturvårdsverk	16
A 2.	Miljöövervakning m.m.	17
A 3.	Bidrag till kalkningsverksamhet för sjöar och vattendrag	18
A 4.	Investeringar och skötsel för naturvård	20
A 5.	Koncessionsnämnden för miljöskydd	21
A 6.	Kemikalieinspektionen	21
A 7.	Visst internationellt miljösamarbete	22
A 8.	Stockholms internationella miljöinstitut	23
4	Strålskydd, kärnsäkerhet m.m.	25
4.1	Omfattning/ändamål	25
4.2	Resultatbedömning och slutsatser	25
4.3	Övrig statlig verksamhet	26
4.4	Anslag	27
B 1.	Statens strålskyddsinstitut	27
B 2.	Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader	28
B 3.	Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning	28
B 4.	Visst internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet m.m.	29

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under år 1998 för statens räkning åta sig ekonomiska förpliktelser i samband med förvärv av eller intrångsersättning i värdefulla naturområden som innebär åtaganden om högst 60 000 000 kr för budgetåret 1999,
2. för budgetåret 1998 anvisar anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt följande uppställning:

ANSLAG	ANSLAGSTYP	ANSLAGSBELOPP (TUSENTAL KRONOR)
A 1. Statens naturvårdsverk	ramanslag	268 104
A 2. Miljöövervakning m.m.	ramanslag	85 452
A 3. Bidrag till kalkningsverksamhet för sjöar och vattendrag	ramanslag	140 000
A 4. Investeringar och skötsel för naturvård	ramanslag	291 473
A 5. Koncessionsnämnden för miljöskydd	ramanslag	19 014
A 6. Kemikalieinspektionen	ramanslag	80 011
A 7. Visst internationellt miljösamarbete	ramanslag	37 762
A 8. Stockholms internationella miljöinstitut	obetecknat anslag	12 000
B 1. Statens strålskyddsinstitut	ramanslag	78 055
B 2. Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader	ramanslag	75 479
B 3. Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning	ramanslag	63 950
B 4. Visst internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet m.m.	ramanslag	26 752
Summa för utgiftsområdet		1 178 052

2 Inledning

2.1 Omfattning/ändamål

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård omfattar frågor rörande biologisk mångfald och naturvård, vatten- och luftvård, avfallsfrågor, bilavgasfrågor, miljöskydd, miljö- och kretslopps forskning, kemikaliekontroll, strålskydd och säkerhetsfrågor kopplade till kärnkraften samt internationellt miljö-samarbete. Utgiftsområdet omfattar vidare utgifter för Statens naturvårdsverk, Koncessionsnämnden för miljöskydd, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut och Statens kärnkraftinspektion.

Regeringens samordning av miljöpolitiken har sin utgångspunkt i detta utgiftsområde samtidigt som åtgärder för en god miljö i stor utsträckning också finansieras inom ramen för andra utgiftsområden. Främst gäller detta utgiftsområdena Internationellt bistånd (7), Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande (18), Regional utjämning och utveckling (19), Energi (21), Kommunikationer (22), Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (23) och Näringsliv (24).

UTGIFTSUTVECKLINGEN

MILJONER KRONOR (LÖPANDE PRISER)					
1995/96	1996	1997	1998	1999	2000
2 114,6	1 381,8	1 873,0	1 178,0	1 198,4	1 152,9

Sammanfattande kommentar till verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Arbetet med att göra Sverige till ett föredöme i strävan mot en ekologiskt hållbar utveckling har fått en god start.

Anslagssparande och reservationer från föregående budgetår är relativt stort. Huvuddelen förklaras av att medel för det femåriga programmet för investeringsbidrag för främjande av omställning i ekolo-

giskt hållbar inriktning anvisades budgetåret 1995/96. I andra delar ligger förklaringen i fördröjning av utbetalningar av beslutade forskningsprojekt och andra projektmedel. Anslagssparandet på myndigheternas förvaltningsanslag beror till stor del på vakanser och tidigare anslagssparande. Prognosen för innevarande budgetår visar på ett minskat anslagssparande.

Större förändringar

Arbetet med att öka takten i omställningen av Sverige till ett ekologiskt hållbart samhälle har under året haft hög prioritet i regeringens arbete. Under utgiftsområde 18 redovisar regeringen riktlinjer för ett treårigt stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet. I en särskild skrivelse till riksdagen redovisar regeringen i dag läget i arbetet för ekologiskt hållbar utveckling och hur Sverige skall vara en pådrivande kraft och ett föregångsland för en ekologiskt hållbar utveckling. Det innebär en helhetssyn på samhällsutvecklingen där hänsyn skall tas till ekologiska förutsättningar utan att ge avkall på en god ekonomisk, social och kulturell utveckling.

Ett femårigt program för stöd till investeringar för en ekologiskt hållbar samhällsutveckling beslutades år 1996 (prop. 1995/96:222, bet. 1995/96:FiU15, rskr. 1995/96:307). Programmet syftar till att ge kommuner, företag och organisationer möjlighet att pröva ny miljöteknik och nya metoder och därigenom driva på utvecklingen mot ekologiskt hållbarhet. Verksamheten har kommit i gång under våren och regeringen har beslutat om de första investeringsbidragen.

De planerade besparingarna innebär för år 1998 en minskning med 195 miljoner kronor. Huvuddelen, 135 miljoner kronor, motsvaras av en indragning av anslaget till miljö- och kretslopps forskning. Indragningen bör väsentligen kunna kompenseras med

medel från Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (MISTRA).

Mål för utgiftsområdet

De nu gällande övergripande målen för miljöpolitiken är att

- skydda människors hälsa,
- bevara den biologiska mångfalden,
- främja en långsiktigt god hushållning med naturresurser samt
- skydda natur- och kulturlandskap.

De nu gällande målen för strålskydd, kärnsäkerhet m.m. innebär att

- skydda människor, djur och miljö mot skadlig verkan av joniserande och icke-joniserande strålning,
- kraven på säkerhet i kärnteknisk verksamhet tillgodoses och att Sveriges åtaganden för att förhindra spridning av kärnvapen och obehörig befattning med kärnämne och kärnavfall efterlevs.

Prioriteringar för 1998

Den biologiska mångfalden prioriteras genom att medlen för investeringar i mark för naturvård och vård av sådan mark behålls oförändrade. Medlen för miljöövervakning är också oförändrade i avvaktan på förslag i 1998 års miljöpolitiska proposition. För bidrag till kalkning av försurade sjöar och vattendrag beräknas 140 miljoner kronor.

Resurserna för myndigheternas kärnsäkerhets- och strålskyddsarbete ökar som en följd av beslutet om kärnkraftens avveckling.

Arbetet med att utveckla system för miljöledning inleds inom flera myndigheter och även inom Regeringskansliet - utöver de 25 pilotmyndigheter som för närvarande arbetar med detta.

En proposition med förslag till miljöbalk med ikraftträdande den 1 januari 1999 avses läggas på riksdagens bord under senhösten 1997. Förslaget syftar till en samordnad och skärpt miljölagstiftning och kommer att leda till vissa förändringar i miljövårdens organisation.

En samlad miljöpolitisk proposition inför 2000-talet med förslag till bl.a. nya och omarbetade miljömål läggs på riksdagens bord våren 1998.

2.2 Resultatbedömning och slutsatser

Tillståndet och utvecklingen inom området

I regeringens skrivelse 1996/97:50 På väg mot ett hållbart samhälle beskrivs regeringens arbete under år 1996 med omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle. En viktig del är härvid att tydliggöra de olika samhällssektorernas ansvar för hushållningen med naturresurser och för att integrera miljöhänsyn i sin verksamhet. Miljövårdsarbetet, som måste bedrivas långsiktigt, har under de senaste årtiondena inneburit att den fortgående miljöförstöringen i vårt land har bromsats upp och har i viktiga avseenden lett till en bättre miljö. Industriutsläppen fortsätter nu att minska och avfallet nyttiggörs i allt större utsträckning. Avgaskraven för nya bilar leder till att vägtrafikens utsläpp minskar. Luft och vatten är betydligt renare. Våra bestånd av havsörnar, sälar och uttrar återhämtar sig. Betydande risker kvarstår dock, bl.a. vid spridningen av vissa farliga kemikalier.

En viktig del av miljöpolitiken är att stimulera en ökad resurseffektivisering. Begreppet faktor 10 - att resursanvändningen behöver bli i genomsnitt 10 gånger effektivare de närmaste generationerna - har förts fram för att framhålla nödvändigheten och möjligheterna i en ökad resurseffektivisering och understryka vikten av att accelerera utvecklingen på detta område. I Sveriges arbete med att nå ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart samhälle kan begreppet faktor 10 fungera som kompass och stimulera till nödvändigt nytänkande.

På det nationella planet fokuseras arbetet allt mer på de diffusa utsläppen och på miljöpåverkan från varor och ämnen som är spridda och har långsiktig påverkan. På flera områden håller system med producentansvar på att ta form och regeringens ambition är att producentansvar skall införas på ytterligare områden. Utsläppen från trafiken och jordbruket av övergödande och försurande ämnen är alltjämt ett problem.

Flera av de nationella miljöproblemen orsakas till betydande del av utsläpp och nedfall från Europa norr om Alperna och Karpaterna. Arbetet inom EU och EU-utvidgningen har här stor betydelse. Europeiska kommissionen har, efter svenskt initiativ, föreslagit en gemensam strategi mot försurningen. Inom EU införs - också på svenskt initiativ - ett tillverkaransvar för avgasrening på bilar och speciella krav på kallstarter. Vidare arbetar EU på flera sätt med att få bort farliga kemikalier eller minska riskerna med användningen av dem. EU har också ställt sig bakom Sveriges krav på att avfallstransporterna skall minska och att varje land skall ta ansvar för sina egna sopor.

Regering och riksdag har satt upp 167 miljömål. Knappt hälften av de uppföljda målen, 39 av 85, har antingen redan nåtts eller kommer att kunna nås in-

om utsatt tid. Många av dessa mål är delmål eller etappmål på vägen mot en viss miljö kvalitet. Bland de miljömål som enligt Naturvårdsverkets uppföljning nås eller redan har nåtts återfinns bl.a. mål som gäller ozonnedbrytande ämnen, svenska svavel- och svaveldioxidutsläpp, arsenikutsläpp, klorblekmedel i maskintvättmedel, återtagning av däck, en del dryckesförpackningar och returpapper, utsläpp av kvicksilver och bly med flera metaller. Bland de mål som verket då bedömde sannolikt inte skulle nås till utsatt tid återfinns bl.a. målen som gäller koldioxidutsläpp, kväveoxider i tätorterna, kväveutsläpp till vatten, källsortering, användning av handelsgödsel, grundvattenkvalitet samt stabila organiska ämnen. Det bör poängteras att även vissa andra mål är svåra att nå, t.ex. målen om biologisk mångfald. En fjärdedel av de uppföljda målen har inte nåtts eller kommer inte att nås inom utsatt tid.

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag nyligen föreslagit nya nationella och sektorövergripande miljömål och revidering av de befintliga miljömålen. Verkets uppgift har också varit att biträda berörda sektorsmyndigheter och aktörer för att samordna sektorsmyndigheternas förslag till nya miljömål. Miljömålen kommer att behandlas i den miljöpolitiska propositionen som läggs fram våren 1998.

De viktigaste statliga insatserna inom utgiftsområdet
Sverige skall vara en pådrivande kraft och ett föregångsland för en ekologisk hållbar utveckling. De övergripande målen för ett ekologiskt hållbart samhälle är att skydda miljön och människors hälsa, att använda jordens resurser effektivt och att nå en tryggad försörjning. En delegation för en ekologiskt hållbar utveckling tillsattes i januari 1997. Delegationen har i enlighet med sitt uppdrag, presenterat ett investeringsprogram för ekologiskt hållbar utveckling samt en gemensam plattform för fortsatt arbete. Riksdagen har godkänt huvudinriktningen för de lokala investeringsprogrammen samt att 5,4 miljarder kronor skall avsättas under perioden 1998–2000. För att nå ekologisk hållbarhet krävs nya åtgärder inom samtliga politikområden. I samband med årets budgetproposition presenteras ett handlingsprogram där en rad åtgärder presenteras.

Arbetet med att påverka EU:s regelverk på kemikalieområdet enligt anslutningsfördraget har krävt betydande insatser och revideringen kommer att slutföras under år 1998.

Effekter av statliga insatser

Regeringen har under 1995 gett bidrag om 400 miljoner kronor till upprustning av naturvårdsområden, åtgärder om VA-sektorn, efterbehandling av gamla industriområden, bullersanering samt fjärrvärmeutbyggnad. Vidare avsattes under år 1996 100 miljoner kronor i investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning. Syftet med in-

satserna har varit tvåfaldigt, dels att skapa sysselsättning, dels att förbättra miljön. Bidraget per arbetstillfälle blev mellan 12 500 och 87 000 kronor. Efterbehandlingen har möjliggjort en begränsning av spridningen av flera skadliga ämnen, exempelvis kvicksilver och arsenik, att nå grundvattentäkter. Sysselsättningseffekten av åtgärderna har uppgått till 700 årsarbetskrafter. Till detta skall läggas indirekta arbetstillfällen, vilka har beräknats till drygt 900 årsarbetskrafter. Den långsiktiga sysselsättningseffekten är för närvarande svår att bedöma.

I dag kalkas ungefär 7 500 sjöar och 12 000 km vattendrag. Dagens effektoppföljningsprogram visar att ungefär 90 % av sjökalkningen och 80 % av vattendragskalkningen årligen uppnår verksamhetens mål. Naturvårdsverket utformar för närvarande nya Allmänna Råd för kalkning och biologisk återställning för restaurering av försurningsskadade vatten. Naturvårdsverket utvecklar också ett nytt dataregister för kalkning, biologisk återställning och effektoppföljning, vilket kommer att underlätta handläggnings-, planerings- och utvärderingsverksamheten samt förbättra möjligheterna till nationell utvärdering.

Regeringens slutsatser

Sverige skall vara ett föregångsland i strävan att skapa ett ekologiskt hållbart samhälle. Staten och dess myndigheter har stor betydelse för att driva på utvecklingen på miljöområdet och för samhällssektorernas miljöarbete. Som ett verktyg i detta omställningsarbete införs miljöledningssystem i statsförvaltningen. I december 1996 beslutade regeringen om ett pilotprojekt med 25 medverkande myndigheter. Myndigheterna fick i uppdrag att under 1997 påbörja införandet av miljöledningssystem, vilket är ett sätt att organisera och effektivisera sitt miljöarbete. Att införa miljöledning innebär att göra en miljöutredning, dvs. inventera sin miljöstörande verksamhet samt lämna förslag på miljöpolicy och handlingsprogram för fortsatt integrering av miljöhänsyn. Dessutom skall myndigheterna se över möjligheter till miljöanpassad upphandling. Pilotprojektet skall redovisas i samband med resp. myndighets årsredovisning för 1997, senast den 1 april 1998. Utifrån resultat och erfarenheter från pilotprojektet skall arbetet med en anpassad form av miljöledningssystem starta hösten 1997 inom Regeringskansliet. Med början år 1998 utvidgas pilotprojektet till att omfatta fler myndigheter.

En samlad miljöpolitisk proposition inför 2000-talet läggs på riksdagens bord våren 1998. I propositionen presenteras bl.a. nya och omarbetade miljömål för ökad miljö kvalitet, miljöpolitikens medel och miljöpolitikens fortsatta inriktning mot ett hållbart samhälle.

I mars 1997 antog Europeiska kommissionen ett förslag om en gemensam strategi för att motverka försurning. Strategin har utarbetats av kommissionen

på svenskt initiativ. Slutmålet är att försurningen skall minska till en nivå som naturen tål, dvs. att kritiska belastningar inte skall överskrivas någonstans inom unionen. Ett delmål i kommissionens förslag innebär att den areal där den kritiska belastningen i dag överskrids skall minska med minst 50 % till år 2010. Det innebär att antalet hektar där den kritiska belastningen överskrids skall halveras, jämfört med ett referensscenario där redan beslutade åtgärder räknas in. För svensk del innebär det långtgående förbättringar. År 1990 var ca 23 % av Sveriges yta utsatt för mera försurat regn än vad naturen tål. Med redan beslutade åtgärder samt de åtgärder som föreslås i försurningsstrategin kommer endast 1,6 % av Sveriges yta att vara utsatt för försurat regn över den kritiska belastningen år 2010.

En proposition med förslag till en miljöbalk kommer att lämnas under senhösten 1997. Förslaget syftar till en samordnad och skärpt miljölagstiftning och kommer också medföra ett omfattande följdlagstiftningsarbete, som avses föreläggas riksdagen i början av år 1998.

Kärnsäkerhets- och strålskyddsarbetet vid Statens kärnkraftinspektion och Statens strålskyddsinstitut förstärks som en följd av den s.k. energiöverenskommelsen och finansieras via avgifter från kärnkraftföretagen.

Anslaget för miljö- och kretsloppsforskning utgår fr.o.m. år 1998 och i stället kommer huvuddelen av miljöforskningen att finansieras via Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (MISTRA).

Medlen till sanering och återställning av miljöskadade områden minskas samtidigt som möjligheter öppnas för kommunerna att få bidrag till sådana investeringar via det lokala investeringsprogrammet för hållbar utveckling. Det femåriga programmet för insamling av kvicksilver avslutas ett år tidigare. Även denna förändring sker mot bakgrund av att kommunerna kan få stöd till sådana åtgärder via det lokala investeringsprogrammet. Bidragen till vissa ideella organisationers miljöarbete minskas och bidragen till arbete med lokala Agenda 21 dras in. Vissa möjligheter att erhålla bidrag kommer att finnas inom ramen för det lokala investeringsprogrammet som ett led i arbetet med att vidareutveckla sådana program efter år 1998. Vidare minskas medlen för bidrag till skoterleder och beräknas nu till 20 miljoner kronor i stället för 30 miljoner kronor för treårsperioden 1997-1999.

2.3 Åtgärder utanför utgiftsområdet

Miljöhänsyn och resurshushållning integreras i alla sektorer i samhället. De olika samhällssektorerna måste därför ta ett ökat ansvar för miljöpåverkan

och resursanvändning. Detta gäller bl.a. inom utgiftsområdena 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande, 19 Regional utjämning och utveckling, 21 Energi, 22 Kommunikationer, 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar och 24 Näringsliv.

Medel för det lokala investeringsprogrammet för en ekologiskt hållbar utveckling beräknas under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande. Regeringen beräknar sammanlagt 5,4 miljarder kronor för perioden 1998 - 2000 för detta ändamål.

Under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd beräknas medel för bistånd till miljöprojekt och för samarbete med Central- och Östeuropa på miljöområdet.

Både den utredningsverksamhet som bedrivs av myndigheterna, ofta på regeringens uppdrag, och den som bedrivs inom kommittéväsendet har stor betydelse för att få beslutsunderlag till utveckling och förändring inom såväl miljövårdsområdet som inom området kärnsäkerhet och strålskydd. För den utredningsverksamhet som krävs för att få underlag för politiska beslut och som regeringen inte uppdrar åt myndigheterna, beräknas medel under utgiftsområde 1 Rikets styrelse.

Regeringen har enligt bilskrotningslagen (1975:343) fått riksdagens bemyndigande att meddela föreskrifter om skrotningspremiens storlek och villkor i övrigt för utbetalning av premien. Riksskatteverket uppbär skrotningsavgiften och Vägverket administrerar och förvaltar Bilskrotningsfonden. Behållningen i fonden uppgick den 30 juni 1997 till 447,7 miljoner kronor.

Regeringen har enligt lagen om avgifter för miljöfarliga batterier (1990:132) fått riksdagens bemyndigande att meddela de föreskrifter om avgifter som behövs för att täcka samhällets kostnader för att samla in och oskadliggöra batterier som är förbrukade eller inte längre används. Den s.k. Batterifonden förvaltas av Naturvårdsverket och uppgick den 30 juni 1997 för blybatterier till 20 650 000 kronor och för småbatterier till 74 263 000 kronor.

På Naturvårdsfonden redovisas naturvårdsobjekt i statlig ägo. Det gäller bl.a. områden som avsatts som nationalparker och områden i övrigt som förvärvat med statliga medel för naturvårdsändamål. Naturvårdsfonden förvaltas av Naturvårdsverket. För närvarande redovisas en landareal om ca 800 000 hektar på Naturvårdsfonden.

Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (MISTRA) har till ändamål att stödja forskning av strategisk betydelse för en god livsmiljö. Totalt sett har resurserna för miljöforskning vuxit under de senaste åren trots nedskärningar av i första hand Naturvårdsverkets miljö- och kretsloppsforskning och Skogs- och jordbrukets forskningsråd miljörelaterade forskning. De nya resurserna har i första hand skjutits till av MISTRA och EU, vilket inneburit att forskning om

åtgärder och lösningar fått större tyngd. MISTRA beslutade i juni 1997 om en ram på 300 miljoner kronor för stöd till miljöforskning under 1998 vilket är mer än en fördubbling av MISTRA:s stöd under 1997. Beslutet innebär en viss ökning i förhållande till de samlade anslagen från MISTRA och Naturvårdsverket under 1997. För åren 1999 – 2002 anger MISTRA:s styrelse en planeringsram på resp. 280, 270, 250 och 250 miljoner kronor per år. Utgiftsnivån kommer successivt att anpassas nedåt vilket svarar mot den genomsnittliga långsiktiga avkastningen på kapitalet. MISTRA:s beslut innebär vidare att statens del av den med näringslivet gemensamt finansierade forskning som bedrivs via Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL), upphör från år 1999. Därefter har SIVL möjlighet att få stöd för avgränsade projekt från MISTRA. Regeringen anser att en med näringslivet samfinansierad forskning om näringslivets miljöfrågor är betydelsefull. Regeringen kommer därför att följa frågan om den långsiktiga finansieringen av denna forskning.

De avgiftsmedel som kärnkraftsföretagen betalar enligt lagen (1992:1537) om finansiering av framtida

utgifter för använt kärnbränsle m.m. förvaltas av Kärnavfallsfonden. Medlen är placerade i Riksgäldskontoret. Vid utgången av år 1996 var Kärnavfallsfondens marknadsvärde 20 831 miljoner kronor.

I förhållande till vad som redovisats i 1997 års ekonomiska vårproposition (prop. 1996/97:150) har utgiftsområdet fr.o.m. år 1998 ökat med 23,5 miljoner kronor för att förstärka kärnsäkerhets- och strålskyddsarbetet. I enlighet med vad som anfördes i energipropositionen våren 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) bör dessa resursförstärkningar finansieras med höjda avgifter för kärnkraftsföretagen. För år 1998 har ramen engångsvis ökat med 1,2 miljoner kronor motsvarande medel som anvisats under reservationsanslaget 1993/94 B13 Miljöinsatser i Östersjöregionen och som inte hinner utbetalas före utgången av år 1997.

Vidare har utgiftsområdet för år 1999 tillförts 58 miljoner kronor genom indragning av motsvarande belopp från anslaget 1995/96 A8 Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning. Regeringen har för avsikt att se över ramarna fr.o.m. år 2000 för utgiftsområdet.

UTGIFTSUTVECKLINGEN FÖR DE I UTGIFTSOMRÅDE 20 INGÅENDE VERKSAMHETSOMRÅDEN (MILJONER KRONOR)

	UTGIFT 1995/96	DÄRAV 1996	ANVISAT ¹ 1997	UTGIFTSPROGNOS 1997	FÖRSLAG 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000
A Miljövård	1 785,4	1 139,6	1 113,6	1 626,9	933,8	948,5	897,3
B Strålskydd, kärnsäkerhet m.m.	329,2	242,2	222,4	246,1	244,2	249,9	255,6
Totalt för utgiftsområde 20	2 114,6	1 381,8	1 336,0	1 873,0	1 178,0	1 198,4	1 152,9

1. Inkl. anvisat på tilläggsbudget.

3 Miljövård

3.1 Omfattning/ändamål

Verksamhetsområdet omfattar insatser för att bevara den biologiska mångfalden, miljöövervakning, stöd till återställning av försurade sjöar och vattendrag genom kalkning, frågor om vatten- och luftvård, avfallsfrågor, bilavgasfrågor, frågor om forskning på miljö- och avfallsområdet, miljöskyddsfrågor, kemikaliekontroll och internationellt samarbete inom miljöområdet. Till området hör vidare Statens naturvårdsverk, Koncessionsnämnden för miljöskydd och Kemikalieinspektionen .

UTGIFTSUTVECKLINGEN

MILJONER KRONOR (LÖPANDE PRISER)					
1995/96	1996	1997	1998	1999	2000
1 785,4	1 139,6	1 626,9	933,8	948,5	897,3

Sammanfattande kommentarer till verksamhets- och ekonomiskt utfall

I den miljöpolitiska propositionen våren 1998 lämnas en bred redovisning av miljötillståndet och miljöarbetet.

Större förändringar

Finansieringen av miljö- och kretsloppsforskningen förändras.

Prioriteringar för år 1998

Arbetet med att bevara den biologiska mångfalden och skapa förutsättningar för ett ekologiskt hållbart samhälle prioriteras.

3.2 Resultatbedömning och slutsatser

Verksamheten vid Naturvårdsverket, Koncessionsnämnden för miljöskydd och Kemikalieinspektionen har bedrivits med en sådan inriktning att de uppsatta målen för myndigheternas arbete i huvudsak har nåtts.

En Agenda 21 för Östersjöregionen håller på att utarbetas av en internationell arbetsgrupp, som skall presentera ett förslag till aktionsplan under första halvåret 1998. Prioriterade områden är enligt direktiven uthållig utveckling inom jordbruk, energi, fiske, skogsbruk, industri, turism och transporter.

Arbetet inom många av de globala konventionerna för hållbar utveckling är av stor betydelse. De globala konventionerna är i många fall verkningfulla medel för att främja hållbar utveckling och Sverige kommer att inta en fortsatt aktiv roll inom det internationella konventionsarbetet.

I regeringens skrivelse 1996/97:2 Sveriges internationella samarbete för hållbar utveckling beskrivs översiktligt de övergripande svenska prioriteringarna inom FN:s arbete för hållbar utveckling samt det svenska internationella miljöarbetet. Härvid framgår att regeringen lägger stor vikt vid detta samarbete och att Sverige bör vara en pådrivande kraft i det internationella miljöarbetet i strävan att skapa ett hållbart samhälle.

I juni 1997 hölls det extra mötet med FN:s generalförsamling (UNGASS) med syfte att följa upp och utvärdera genomförandet av Agenda 21 på internationell, nationell och lokal nivå. Vid mötet enades världens länder om ett nytt program för genomförande av Agenda 21, ett handlingsprogram för hållbar utveckling inför det 21:a århundradet. I programmet uppmärksammas särskilt frågorna om sötvatten, energi och ekoeffektivitet (faktor 10 och faktor 4). Det är av största vikt att resultatet från UNGASS bearbetas och förankras i

det nationella arbetet samt att mötet får en framgångsrik uppföljning internationellt.

Nationalkommittén för Agenda 21 har i sitt slutbetänkande Fem år efter Rio (SOU 1997: 105) redovisat det omfattande arbete som har bedrivits i Sverige och lämnat förslag till strategier inför framtiden. I betänkandet redovisas vidare den svenska nationalrapporten till ett extra möte med FN:s generalförsamling (UNGASS) och exempel på lokalt Agenda 21-arbete på olika områden. Regeringen kommer under hösten att ta ställning till hur det fortsatta Agenda-arbetet på nationell nivå skall organiseras. Inom ramen för nationalkommitténs verksamhet har startats ett informationssamarbete mellan kommittén, Naturvårdsverket, Kommunförbundet och Utvecklingsradion via Internet.

Miljövårdsberedningen (Jo 1968:A) har i oktober 1996 lämnat betänkandet Hållbar utveckling i Sveriges skärgårdsområden (SOU 1996:153). Betänkandet innehåller bedömningar och förslag om åtgärder i fråga om vattenmiljö, sjöfart, fritidsbåtar, fiske, areella näringar, naturvård, försvaret, strandskydd, bebyggelse och planering. Många av förslagen innebär ett ansvar för lokala och regionala myndigheter att vidta åtgärder inom ramen för befintlig lagstiftning. Regeringen kommer under hösten 1997 att uppdraga till berörda centrala myndigheter och länsstyrelser att med utgångspunkt i de länsvisa strategiprogrammen för regional miljö (STRAM) och i samarbete med berörda kommuner och lokala organisationer m.m. utveckla, fördjupa och förankra arbetet i regionala och lokala miljö- och utvecklingsprogram för några av de större skärgårdsområdena. Regeringen kommer därvid att ge Miljövårdsberedningen tilläggsdirektiv att följa och stimulera arbetet med skärgårdsmiljöprogrammen åren 1998 och 1999 samt att senast år 2000 redovisa en utvärdering av det samlade miljöarbetet för att bedöma i vilken mån miljö- och utvecklingsprogrammen bidragit till att nationella miljömål och förpliktelser enligt internationella konventioner uppnås. Beträffande avgas- och bullerkrav för fritidsbåtar har Europeiska kommissionen på svenskt initiativ påbörjat ett arbete med att utarbeta ett direktivförslag till gemensamma regler. Kommissionen arbetar med att utforma direktivförslaget enligt det till kommissionen notifierade svenska lagförslaget innehållande gränsvärden för avgaser och buller.

Naturvårdsverket har ansvarat för tilldelningen av medel för sanering och återställning av miljöskadade områden på regional och lokal nivå. Inom ramen för det lokala investeringsprogrammet för ekologiskt hållbar utveckling kan saneringsåtgärder ingå som en del av en investeringsplan. Naturvårdsverkets kompetens på området är även framöver viktig för att vidmakthålla och uppdatera kunskapsläget avseende efterbehandlingsbehov och också följa det internationella arbetet på området.

Klimatkonventionen möts i Kyoto i december 1997 för att underteckna ett protokoll om minskningar av växthusgaser. Sverige har som medlem i EU medverkat till att föreslå ett förhandlingsbud innebärande att alla industriländer bör minska utsläppen av växthusgaserna koldioxid, metan och dikväveoxid med 15 % mellan 1990 och 2010. Klimatfrågorna är ett prioriterat arbetsområde och har klara kopplingar till arbetet med hållbar utveckling.

Sverige har hittills anmält 1 263 områden att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden - Natura 2000. Naturvårdsverket har i uppdrag att senast den 15 november 1997 i samarbete med länsstyrelserna lämna förslag till regeringen på ytterligare områden som kan anmälas till nätverket. Arbetet beträffande Natura 2000 har inneburit ett delvis nytt sätt att arbeta med bevarandefrågor, för såväl regionala som centrala myndigheter. I december 1997 kommer en utvärdering att göras av kommissionen beträffande ett av de naturgeografiska områdena i Natura 2000 som berör Sverige, den boreala regionen. Detta blir den första utvärderingen som görs inom Natura 2000.

Genom omprioriteringar skall Naturvårdsverket skapa utrymme för att genomföra ett aktionsprogram för biologisk mångfald. Regeringen har i proposition 1996/97:75 lämnat sina ställningstaganden beträffande aktionsplanen.

I arbetet med skydd av olika naturtyper är skyddet av skogsmiljöer särskilt uppmärksammat sedan flera år. Miljövårdsberedningen har i betänkandet Skydd av skogsmark (SOU 1997:97 och 98) bedömt behovet och formerna av skydd av skogsmark för att bevara den biologiska mångfalden. Rapporterna remissbehandlas för närvarande. Vidare har Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att fortlöpande utvärdera den nya skogspolitikens effekter på den biologiska mångfalden. De båda verken har också regeringens uppdrag att utvärdera återväxternas kvalitet och skyddet av skogsmark. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med sina ställningstaganden under år 1998 i dessa frågor.

Vid sidan av det statliga arbetet pågår diskussioner om certifiering av det svenska skogsbruket i en partsammansatt arbetsgrupp med representanter för skogsbruk och naturvårdsorganisationer. Under första halvåret 1997 ombildades gruppen, bl.a. ingår inte Skogsägarnas riksförbund. Utifrån vissa internationella grundprinciper har gruppen redovisat ett förslag till svensk standard för ett miljöanpassat skogsbruk. Beträffande skogsbolagen sker inom den s.k. ekologiska landskapsplaneringens ram arbete som kan innebära att skogsbruket begränsas helt eller delvis under viss tid.

Riksdagen har vid behandlingen av statsbudgeten för budgetåret 1997 utgiftsområde 23 (bet. 1996/97:JoU1, rskr 1996/97:113 och 114) tillkän-

nagivit att regeringen bör utarbeta en sammanhållen rovdjurspolitik som möjliggör en helhetssyn på de biologiska, jaktliga och näringsmässiga frågorna. Enligt riksdagen bör regeringen snarast återkomma till riksdagen med förslag om en samlad rovdjurspolitik. Regeringen avser att inom kort utforma direktiv för en utredning med den breda ansats som riksdagen angivit. Utredningen beräknas redovisa sina förslag under år 1998.

Naturvårdsverket har under 1997 medverkat till att ett gemensamt, svenskt miljönät (Svenska miljönätet) skapats på Internet. Olika myndigheter och organisationer – miljönätets medlemmar – svarar för innehållet. Under år 1998 bör Svenska miljönätet få en permanent organisation, placerad vid Naturvårdsverket. Regeringen beräknar att medel för detta skall kunna frigöras genom omprioriteringar inom befintliga ramar.

Den kommitté för översyn av kemikaliepolitiken (M 1996:02), som regeringen tillsatte våren 1996, överlämnade sitt betänkande En hållbar kemikaliepolitik (SOU 1997:84) den 16 juni 1997. Betänkandet innehåller förslag till nya mål för kemikaliepolitiken som är avsedda att understödja och driva på arbetet mot en hållbar utveckling. Kommittén föreslår att dessa mål skall utgöra grunden för den politik Sverige skall driva nationellt, inom EU och internationellt. Betänkandet har sänts på remiss under hösten och kommer att behandlas inom ramen för den miljöproposition som regeringen avser att presentera för riksdagen under våren 1998.

Naturvårdsverket har i juni 1997 slutredovisat sitt uppdrag att utvärdera det 50-procentiga reduktionsmålet för utsläpp av kväve till havet. Rapporten remissbehandlas för närvarande och regeringen avser behandla rapporten i den miljöpolitiska propositionen år 1998.

3.3 Resultatinformation om länsstyrelsernas arbete inom miljöområdet

Som övergripande mål gäller bl.a. att länsstyrelsernas arbete skall utgå från den samlade regionala miljöstrategin (STRAM), att särskild uppmärksamhet skall ägnas åt uppbyggnaden av den regionala miljöövervakningen samt att denna samordnas med den nationella och den lokala miljöövervakningen. Redovisningen av arbetet enligt miljöskyddslagen har för budgetåret 1995/96 skett utifrån nya verksamhetsmål. Härvid gäller bl.a. att länsstyrelserna skall ha tagit fram program för både tillsyn av de miljöfarliga verksamheter man har tillsynsansvar för och för omprövning av gamla tillstånd. Vidare gäller att prövningen av till-

ståndsärendena inom miljöområdet skall effektiviseras så att det finns beslut inom 6 månader för minst 80 % av kompletta ärenden.

Av länsstyrelsernas redovisningar framgår att det gemensamma datasystemet KRUT har använts av de flesta län som underlag för arbete med både tillståndsprövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen. Systemet har kunnat användas på ett bra sätt och ibland även fått utgöra själva programmet i vissa län, varför verksamhetsmålet om tillsynsprogram får anses vara uppfyllt. Program som anpassats efter de regionala förhållandena finns således för både tillståndsprövning av gamla tillstånd och för tillsyn. Redovisningen av tillståndsprövningen av gamla tillstånd visar att många län av resursskäl inte prioriterar sådan prövning eftersom många av de gamla verksamheterna fortfarande har godtagbara villkor. Tillgängliga resurser måste enligt länen reserveras för prövningar som ger mest miljönytta. Det viktiga är naturligtvis att länen har ett välfungerande system för uppföljning av sitt löpande miljöskyddsarbete för att nå verksamhetsmålen och att resurserna används optimalt ur miljöskyddssynpunkt. Effektivitetskravet att pröva 80 % av alla kompletta tillståndsärenden inom 6 månader har uppfyllts av hälften av alla län.

Som framgår av länsstyrelsernas arbete med de övergripande målen, vilket redovisats i länens samlade regionala miljöstrategi (STRAM), har många län också aktivt engagerat sig i nya angelägnade uppgifter inom miljöskyddsområdet. Det gäller arbete med miljöcertifiering EMAS och ISO 14000, miljöanpassning av statliga myndigheter, sanering av förorenade områden och fortsatt aktivt arbete med Agenda 21 m.m. Det är angeläget att länsstyrelserna på detta vis anpassar sitt miljöskyddsarbete efter sådana nya aktuella arbetsuppgifter och även för in uppgifter om sådant arbete i sin miljöstrategi.

Samordnade miljöövervakningsprogram har enligt regeringens uppdrag till Naturvårdsverket införts i varje län. I en treårig plan har den regionala miljöövervakningen har också redovisats i s.k. länsprogram. Dessa omfattar all regional miljöövervakning, dvs. inte bara den som finansieras med statliga medel via miljöövervakningsanslaget till Naturvårdsverket. Den med statliga medel finansierade miljöövervakningen har nyligen utretts (SOU 1997:34) varför regeringen i den samlade miljöpropositionen våren 1998 avser återkomma i de frågor som har betydelse för både den regionala och lokala miljöövervakningen.

En betydande del av länsstyrelsernas arbete vad gäller naturvård har under budgetperioden gällt det europeiska nätverket av skyddade områden - Natura 2000. Länsstyrelserna tillfördes vissa extra resurser för att utföra arbetet. Naturvårdsverket och länsstyrelserna skall tillsammans analysera behovet av bevarande och skydd av områden i Sveri-

ge som innehåller sådana naturtyper och arter som skall bevaras enligt EG:s naturvårdsdirektiv. Den huvudsakliga redovisningen genomfördes under år 1996 men har också fortsatt under år 1997. Naturvårdsverket har regeringens uppdrag att senast den 15 november 1997 lämna förslag till regeringen till ytterligare områden.

Länsstyrelserna har också haft ett omfattande arbete att administrera miljöstöden inom ramen för miljöprogrammet för jordbruket med EU:s miljöstöd inom jordbruket. Det utökade miljöprogrammet som regeringen föreslår i propositionen om hållbart fiske och jordbruk (prop. 1997/98:2) medför ett fortsatt omfattande arbete för länsstyrelserna med bl.a. insatser för information och utbildning rörande jordbrukets miljöfrågor.

3.4 Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Regeringen konstaterar med tillfredsställelse att Riksrevisionsverket (RRV) inte har haft några invändningar i revisionsberättelserna för budgetåret 1995/96 för Naturvårdsverket, Koncessionsnämnden för miljöskydd och Kemikalieinspektionen. I RRV:s ekonomiska värdering av de förstnämnda myndigheterna har de fått betyget tillfredsställande. Kemikalieinspektionen har fått betyget fullt tillfredsställande. Vid kontakter med myndigheterna har framgått att arbete pågår för att förbättra ekonomiadministrationen ytterligare.

Riksdagens revisorer har granskat det samlade försurningsarbetet i rapporten (1996/97:8) Miljövårdsarbetet och försurningen. Revisorerens rapport remissbehandlas för närvarande och det slutliga ställningstagandet i form av ett förslag till riksdagen väntas under slutet av hösten 1997. Regeringen återkommer därefter till denna fråga.

Den översyn av Sveriges miljöarbete som OECD genomförde 1995/96 har föranlett regeringen att redovisa vissa pågående åtgärder och vidta ett antal nya åtgärder. Dessa har redovisats i regeringens skrivelse 1996/97:50 På väg mot ett ekologiskt hållbart samhälle.

3.5 Anslag

A 1. Statens naturvårdsverk

1995/96	Utgift	624 303 ¹	Anslags-sparande	49 528
Därav 1996	Utgift	427 200		
1997	Anslag	358 327 ²	Utgifts-prognos	383 155
1998	Förslag	268 104		
1999	Beräknat	273 448		
2000	Beräknat	277 819		

1. Beloppen anges i tusental kronor

2. Inkl. anvisat på tilläggsbudget

Anslaget belastas av Naturvårdsverkets förvaltningskostnader, inklusive kostnader för att administrera den verksamhet som finansieras via sakan-slagen. Budgetåret 1995/96 och 1997 har medel för vård och förvaltning av markinvesteringar anvisats under detta anslag.

Anslagssparandet från budgetåret 1995/96 är relativt stort. Detta beror främst på fördröjningar av utbetalningar av beslutade projekt och beställda uppdrag. Dessutom ingår en planeringsreserv inför kommande besparingar. Prognosen för innevarande budgetår visar på betydligt mindre anslagssparande.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Verksamhetsmålen för budgetåret 1995/96 är indelade efter tretton miljöhot. Det är svårt att utifrån verksamhetsmål i form av miljöhot dra slutsatser om måluppfyllelse. Verkets årsredovisning för 1995/96 ger dock en mängd värdefull information i dimensionerna miljöhot och funktioner. För innevarande år har målen funktionsindelats. För att ytterligare förbättra styrningen och uppföljningsmöjligheterna av verket pågår arbete med att vidareutveckla verksamhetsmålen samt prestationsmått nära knutna till dessa verksamhetsmål.

Överväganden

För att skapa ökat samband mellan markförvärv och skötselåtgärder föreslår regeringen att de medel som tidigare anvisats för skötselåtgärder under förvaltningsanslaget A1 Statens naturvårdsverk överförs till anslaget A4 Investeringar och skötsel för naturvård. Vidare beräknar regeringen de medel för personalkostnader som under år 1997 anvisats under anslaget Investeringar inom miljöområdet under förvaltningsanslaget.

Regeringen har i budgetpropositionen för år 1997 beräknat 10 miljoner kronor per år under en

treårsperiod för bidrag till anläggande av skoterleder. Verksamheten har nyligen startats. Mot bakgrund av behoven att minska statens utgifter beräknar regeringen nu medlen för bidrag till skoterleder till 20 miljoner kronor i stället för 30 miljoner kronor för treårsperioden 1997-1999.

Naturvårdsverkets roll på efterbehandlingsområdet kommer från och med år 1998 att bestå i att på central nivå vidmakthålla och uppdatera kunskapsläget avseende efterbehandlingsbehov och insatser i landet samt följa det internationella arbetet. Verket skall vidare fungera som kunskapsstöd via bl.a. utbildningar till framför allt lokala men även regionala myndigheter samt ge handräckningstjänster vid konkurser. Medel för verkets uppgifter på efterbehandlingsområdet beräknas från och med år 1998 under förvaltningsanslaget.

Jordbruksverket har i samråd med Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet till regeringen redovisat ett förslag till program för uppföljning och utvärdering av miljöeffekterna av den gemensamma jordbrukspolitiken. Genomförandet bygger på deltagande från ovan nämnda myndigheter. Regeringen föreslår att medel avsätts inom utgiftsområde 23 för att genomföra det föreslagna programmet. Naturvårdsverkets kostnader täcks inom ramen för de medel som verket tidigare tilldelats för arbetsuppgifter inom miljöprogrammet.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

I verksamheten ingår externt riktade informations- och utbildningsinsatser, t.ex. utgivning av publikationer, arrangemang av kurser, konferenser och seminarier samt presstjänst och bibliotekstjänst.

UPPDRAGS- VERKSAMHET (MKR)	INTÄKTER (SOM FÅR DISPONERAS)	KOSTNADER	RESULTAT (INTÄKT - KOSTNAD)	KOSTNADS - TÄCKNING %
Utfall 1995/96	21,6	23,9	-2,3	90
Prognos 1997	16,0	14,0	2,0	110
Budget 1998	16,5	14,5	2,0	110
Beräknat 1999	15,0	15,0	0	100
Beräknat 2000	15,5	15,5	0	100

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Regeringen konstaterar att Naturvårdsverket inte erhållit någon invändning i revisionsberättelsen för budgetåret 1995/96. I Riksrevisionsverkets ekonomiadministrativa värdering har verket fått betyget tillfredsställande. Verket arbetar med att ytterligare förbättra ekonomiadministrationen.

Slutsatser

Regeringen beräknar ramanslaget för år 1998 till 268 104 000 kronor. Anslaget beräknas preliminärt till 273 448 000 kronor för år 1999 och till 277 819 000 kronor för år 2000.

A 2. Miljöövervakning m.m.

1995/96	Utgift	77 474	1,2	Anslags- sparande	7 152
Därav 1996	Utgift	35 381			
1997	Anslag	93 952		Utgifts- prognos	101 104
1998	Förslag	85 452			
1999	Beräknat	91 452			
2000	Beräknat	91 452			

1. Beloppen anges i tusental kronor

2. Reservationsanslaget Bidrag till miljöarbete

Under detta anslag anvisas medel för miljöövervakning och för bidrag till vissa ideella organisationers miljöarbete samt för bilavgasundersökningar.

Miljöövervakningen har som mål att beskriva tillståndet i miljön och dess förändringar. Naturvårdsverkets miljöövervakningsnämnd fattar beslut om den nationella miljöövervakningens inriktning och fördelar medel till denna.

Inom den nationella miljöövervakningen fördelas även medel för viss regional miljöövervakning som specificeras i avtal med länsstyrelserna. En mindre andel används också för internationellt miljöövervakningssamarbete.

Ett samlat program för den framtida miljöövervakningens omfattning och inriktning har på regeringens uppdrag utretts och redovisats av Naturvårdsverket under år 1996 (rapport 4543-1). I programmet har verket presenterat förslag till en fortsatt utbyggnad av miljöövervakningen från 73 miljoner kronor år 1995 till 181 miljoner kronor om året år 2000. Med Naturvårdsverkets program som underlag har regeringen tillkallat en särskild utredare som granskat dagens miljöövervakning och utarbetat förslag till verksamhetens fortsatta inriktning, omfattning, struktur och finansiering. Utredaren har överlämnat betänkandet Övervakning av miljön (SOU 1997:34). Utredningen, som omfattar den verksamhet som för närvarande finansieras med statliga anslag till Naturvårdsverket och beslutas av verkets miljöövervakningsnämnd, kommer att behandlas i den miljöpolitiska propositionen som regeringen lämnar under våren 1998.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Som Naturvårdsverket redovisat i sitt program är miljöövervakningen en förutsättning för uppföljning av miljötillståndet mot miljörelaterade mål. Miljöövervakningen ger underlag för beslut om åtgärder och måste präglas av långsiktighet och stabilitet. Miljöproblemen domineras i dag av en

diffus påverkan som är resultatet av flera sektors verksamhet och av effekter från deposition av långväga transporterade föroreningar. Internationell samverkan, framför allt genom EU-medlemskapet, har medfört ökade krav på miljöövervakningen.

Av Naturvårdsverkets årsredovisning framgår att verket genom sin miljöövervakningsnämnd fördelat tillgängliga medel som också inkluderar medel från en tillfällig strukturfond för den nationella och regionala miljöövervakningen. Flera samordiskt planerade övervakningsprogram har kunnat genomföras under perioden delvis tack vare tillskott av medel från besparingar inom andra delar av verket.

I den nu presenterade utredningen SOU 1997:37 har utredaren strävat efter att föreslå utrymme för vissa av de nya och angelägna delar av miljöövervakningen som Naturvårdsverket pekat på. Som villkor för sådant utrymme gäller emellertid att utredningen kan föreslå hur verksamheten kan finansieras. Enligt utredningen är möjligheterna till finansiering för en ökad omfattning av miljöövervakningen enligt Naturvårdsverkets program begränsade. Dock konstaterar utredningen att ett miljöövervakningsprogram på en annan nivå än den som Naturvårdsverket föreslagit fortfarande kan vara en värdefull del av det samlade miljöarbetet och att miljöövervakningen måste inriktas mot de miljömål statsmakterna sätter upp.

Slutsatser

I regeringens budgetproposition för år 1997 anges att regeringen avser återkomma i budgetpropositionen för 1998 med förslag om miljöövervakningens inriktning och resurser. Det bör emellertid göras en samlad bedömning av miljöövervakningens omfattning och inriktning i samband med att målen och inriktningen av den framtida miljöpolitiken läggs fast. Regeringen avser därför återkomma i frågan i den samlade miljöpropositionen våren 1998.

I avvaktan på närmare klarlägganden i uppdrag och arbeten enligt ovan anser regeringen att medlen till miljöövervakningen för budgetåret 1998 bör beräknas med det belopp som för 1997 avsatts för miljöövervakning. År 1999 räknar regeringen preliminärt med en ökning med 6 miljoner kronor.

Regeringen beräknar vidare sammanlagt 3,5 miljoner kronor för bidrag till Internationella försurningssekreteriet, Naturskyddsföreningen och Sveriges hembygdsförbund för visst arbete inom naturvård och miljöskydd.

För avgasverksamheten beräknas oförändrat anslag. En översyn av finansieringen av bilavgasverksamheten m.m. kommer att göras under hösten 1997. Regeringen avser återkomma till frågan i samband med vårpropositionen 1998.

Regeringen beräknar anslaget för år 1998 till sammanlagt 85 452 000 kronor. Anslagsnivån för 1999 och 2000 bör i avvaktan på närmare beredning av underlag för beslut om den framtida miljöövervakningen preliminärt beräknas till 91 452 000 kronor.

A 3. Bidrag till kalkningsverksamhet för sjöar och vattendrag

1995/96	Utgift	152 869	Anslags-sparande	61 226
Därav 1996	Utgift	84 363		
1997	Anslag	130 000	Utgifts-prognos	177 888
1998	Förslag	140 000		
1999	Beräknat	140 000		
2000	Beräknat	140 000		

1. Beloppen anges i tusental kronor

Anslaget disponeras för statsbidrag för återställning av skador förorsakade av försurande luftföroreningar.

Bidragsbestämmelserna finns reglerade i förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag. Bestämmelserna innebär att statsbidrag får lämnas till kalkning, biologisk återställning i kalkade vatten samt till nödvändiga utredningar och undersökningar i samband med kalkning eller biologisk återställning. Frågor om bidrag till kalkningsverksamhet prövas av länsstyrelserna. Länsstyrelserna har redovisat verksamheten som finansieras under detta anslag under budgetåret 1995/96. Naturvårdsverket har överlämnat en sammanställning av länsstyrelsernas redovisningar till regeringen.

Utgiftsutvecklingen enligt Naturvårdsverkets budgetprognos visar att anslaget inte kommer att förbrukas under innevarande budgetår.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Av Sveriges sjöar och vattendrag är ca 20 % påtagligt försurade. Kalkning i stor skala av sjöar och vattendrag har pågått sedan mitten av 1970-talet. Under budgetåret 1995/96 omfattade kalkningsverksamheten 7 500 sjöar och 12 000 km rinnande vatten. Målet med kalkningen har under de senaste tre budgetåren uppnåtts i ca 90 % av sjökalkningarna och ca 80 % av vattendragen. De biologiska effekterna har varit övervägande positiva även om vissa kalkningar inte nått uppsatt mål.

Länsstyrelserna arbetar kontinuerligt med att förbättra resultaten i de pågående projekten. Ansträngningar sker för att hålla nere kostnader genom bättre upphandlingar, rationell bidragsadministration samt utvärdering av den egna verksamheten.

Regeringen tillsatte hösten 1995 en särskild utredare för att se över kalkningsverksamheten. Utredningen redovisade resultaten av sitt arbete i betänkandet Kalkning av sjöar och vattendrag (SOU 1996:53). Utifrån de förslag som kalkningsutredningens betänkande presenterade fick Naturvårdsverket i uppdrag av regeringen att till den 21 mars 1997 ta fram en nationell plan för den statligt finansierade kalkningsverksamheten i sjöar och vattendrag. Den nationella planen skall, enligt direktiven, innehålla ett underlag med klara objektprioriteringar på nationell nivå med utgångspunkten att bevara den biologiska mångfalden och bibehålla möjligheterna till nyttjande av sjöar och vattendrag. Prioriteringen skall göras med hänsyn till hur försurningsproblemet ser ut i landet, men även, enligt försiktighetsprincipen, till var problemen med återförsurning är mest överhängande.

I uppdraget ingick också att göra en översyn av kalkningsverksamhetens framtida organisation, ekonomiska redovisningssystem, utbetalningsrutiner samt att ge förslag till förändringar i förordningen (SFS 1990:1510). Naturvårdsverket har också utfört en undersökning av den samhällsekonomiska nyttan av kalkningsverksamheten. Detta uppdrag redovisades den 1 september 1997.

Naturvårdsverkets uppdrag är en viktig del i arbetet med att säkerställa den biologiska mångfalden och nyttjandet av sjöar och vattendrag. Naturvårdsverkets delrapport Nationell plan för kalkningsverksamheten som lämnades till regeringen den 25 mars 1997, innehåller grunden och kriterierna för en bedömningsmall.

Rapporten har remissbehandlats under sommaren 1997 och remissinstansernas synpunkter kommer att ge Naturvårdsverket mer underlag inför det fortsatta arbetet med objektprioriteringen. I Naturvårdsverkets redovisning den 1 september 1997 presenterades en projektplan för det fortsatta arbetet med den nationella planen med utgångspunkt från remissvaren. Naturvårdsverket redovisade också den 1 september förslag till hur kalkningsverksamheten skall organiseras i framtiden. Förslaget innebär att Naturvårdsverket ges ökade möjligheter att styra verksamheten bl.a. genom att ha större ansvar för kalkningens planering, uppläggning, genomförande samt ges möjlighet att ompröva länsstyrelsens beslut. Länsstyrelsens arbete kommer att samordnas i regioner där de tillsammans tar fram en regional kalkningsplan. De förordningsändringar som krävs redogör verket för i sin redovisning. Naturvårdsverket föreslår också

att det nuvarande bidragssystemet bibehålls med 85, 95 resp. 100 % statsbidrag samt att Skogsstyrelsens program för markkalkning samordnas med verkets program för kalkning av sjöar och vattendrag.

Undersökningen om kalkningsverksamhetens samhällsnytta visar att kalkning är samhällsekonomiskt lönsamt. Varje satsad krona är värd minst 1,50–2 kronor, enligt Naturvårdsverkets undersökning.

För att påverka uppkomsten till försurningen arbetar Sverige aktivt internationellt med att få till stånd en minskning av de försurande utsläppen. EU-kommissionen har, på rådets begäran, tagit fram en försurningsstrategi där slutmålet är att kritiska belastningar inte skall överskridas. Delmålet är att till år 2010 minska de områden där den kritiska belastningen överskrids med minst 50 %.

Slutsatser

Försurning av mark och vatten har fortgått under en lång tidsperiod. Trots positiva utvecklingstrender kommer behovet av kalkning att finnas kvar under en överskådlig tid. Kalkningen innebär därför ett långsiktigt åtagande. En långsiktig planering är önskvärd för att kalkningsverksamheten skall kunna bedrivas effektivt.

Under de senaste åren har kalkningsanslaget varierat kraftigt från år till år bl.a. beroende på stora anslagsreserver. Regeringen anser att det är viktigt att kalkningsverksamheten ligger på en jämnare nivå och att anslaget utnyttjas effektivt. Regeringen anser att kalkningsanslaget i fortsättningen skall vara 140 miljoner kronor per år. Under den närmaste tiden kommer dock verksamheten att kunna ligga på en något högre nivå med hänsyn till inestående reservationer.

Det långsiktiga målet med det svenska kalkningsprogrammet skall vara det nationella intresset att bevara den biologiska mångfalden och att bibehålla förutsättningarna för utnyttjandet av naturresurserna i sjöar och vattendrag. Regeringen utgår från att redan kalkade vatten i de mest försurningsdrabbade områdena i sydvästra Sverige i stor utsträckning kommer att återkalkas.

Regeringen beräknar anslaget för år 1998 till 140 000 000 kronor. Anslaget för år 1999 och 2000 beräknas preliminärt till samma belopp.

A 4. Investeringar och skötsel för naturvård

1995/96	Utgift	292 728	^{1,2} Anslags-sparande	46 245
Däruv 1996	Utgift	110 517		
1997	Anslag	221 592	^{2,3} Utgifts-prognos	238 237
1998	Förslag	291 473		
1999	Beräknat	297 130		
2000	Beräknat	239 780		

1. Beloppen anges i tusental kronor
 2. Anslaget Investeringar inom miljöområdet
 3. Inkl. anvisat på tilläggsbudget

Från anslaget betalas förvärv av mark i syfte att bevara den biologiska mångfalden genom att skydda särskilt värdefulla naturområden. De naturvårdsobjekt i statens ägo som förvärvas med medel från anslaget redovisas på naturvårdsfonden, vilken förvaltas av Naturvårdsverket. Från anslaget betalas vidare ersättning till markägare för intrång i pågående markanvändning enligt naturvårdslagen (1964:822) samt enligt 86 och 122 §§ byggnadslagen i dess lydelse intill den 1 januari 1965. Vidare kan från anslaget bidrag lämnas till kommuner och kommunala stiftelser för skydd av värdefulla naturområden. Dessutom får anslaget användas för utrednings-, förhandlings- och värderingskostnader i samband med säkerställande av värdefulla naturområden. Bidrag för naturvårdsåtgärder från EU:s fond LIFE redovisas under anslaget.

Största delen av anslaget för innevarande budgetår beräknas bli förbrukat. Reservationen avser nästan helt tidigare beviljade LIFE-medel.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under budgetåret 1995/96 säkerställde Naturvårdsverket drygt 35 000 hektar mark, i första hand genom förvärv. I huvudsak har förvärven gällt skog av olika typer såsom urskogar, ädellövskogar och skogs/myrmosaikområden. Satsningarna har liksom tidigare år framför allt syftat till att bevara den biologiska mångfalden och naturvärden i övrigt. Den areal som säkerställdes under det första halvåret av budgetåret 1997 uppgår till 7 500 hektar. Genomsnittskostnad per ha är ungefär den dubbla jämfört med tidigare år. Den högre kostnaden beror huvudsakligen på att förvärvad skogsmark är av produktivare slag – och därmed dyrare – än vad som förvärvats under tidigare år.

Överväganden

Anslaget till markförvärv är ett av naturvårdspolitikens viktigaste instrument för att bevara den bio-

logiska mångfalden. Regeringen anser därför att det trots det statsfinansiella läget är angeläget att behålla en hög ambitionsnivå på detta område.

Sverige har genom Naturvårdsverket möjlighet att ansöka om bidrag från EU:s fond LIFE för naturvårdsåtgärder. Under år 1997 har EU beviljat Naturvårdsverket 27 miljoner kronor till två projekt. Eftersom projekten är fleråriga kommer endast mindre delar av dessa medel att förbrukas under budgetåret 1997. Medlen skall huvudsakligen användas för markförvärv men till mindre del även till skötselåtgärder. För tidigare budgetår har EU beviljat medel om tillsammans ca 50 miljoner kronor. För år 1998 uppskattas LIFE-projekt kunna erhålla bidrag om ca 25 miljoner kronor. Regeringen beräknar medel motsvarande detta bidrag under anslaget. Motsvarande belopp beräknas under inkomsttiteln 6911 Övriga bidrag från EG.

För skötsel av naturreservat m.m. använder Naturvårdsverket för närvarande delar av förvaltningsanslaget A1 Statens Naturvårdsverk. Medlen fördelas i huvudsak länsvis efter redovisade behov från länsstyrelserna. Under år 1997 används 75 miljoner kronor för sådana skötselåtgärder. Många av de områden som inköps kräver betydande insatser för att områdenas naturvärden skall kunna bevaras eller områdena restaureras till den karaktär som man vill eftersträva. Åtgärderna kan vara av engångskaraktär eller ske med varierande tidsmellanrum. Behoven av sådana åtgärder kan variera högst betydande mellan olika år. I verkets redovisning till regeringen den 26 november 1996 av förslag till besparingsåtgärder anger verket att möjligheten att slå ihop anslaget för markinköp och medlen för skötsel bör övervägas för att därigenom skapa förutsättningar för ökad flexibilitet mellan markförvärv och skötselåtgärder. Regeringen delar verkets syn och beräknar därför medel för investeringar och skötsel för naturvård under samma anslag genom överföring av 75 miljoner kronor från förvaltningsanslaget till anslaget Investeringar och skötsel för naturvård.

Fortsättningsvis bör personalkostnader knutna till anslaget verksamhet helt belasta verkets förvaltningsanslag. Med anledning härav förs 1 miljon kronor över till verkets förvaltningsanslag.

Beställningsbemyndigande

Regeringen bör som tidigare bemyndigas att under löpande budgetperiod ikläda staten ekonomiska förpliktelser för utgifter som skall betalas under nästkommande budgetperiod. Bemyndigandet bör uppgå till 60 miljoner kronor för utgifter som skall betalas år 1999.

Slutsatser

Regeringen beräknar anslaget till 291 473 000 kronor för år 1998. För år 1999 beräknas anslaget till 297 130 000 kronor. I avvaktan på regeringens

översyn av utgiftsområdesramen för år 2000 beräknas anslaget preliminärt till 239 780 000 kronor för år 2000.

A 5. Koncessionsnämnden för miljöskydd

1995/96	Utgift	26 242 ¹	Anslags-sparande	2 367
Därför 1996	Utgift	17 600		
1997	Anslag	18 675	Utgifts-prognos	19 028
1998	Förslag	19 014		
1999	Beräknat	19 605		
2000	Beräknat	19 917		

1. Beloppen anges i tusental kronor

Koncessionsnämnden för miljöskydd är en central förvaltningsmyndighet med huvudsaklig uppgift att pröva frågor rörande miljöfarlig verksamhet enligt miljöskyddslagen. Nämnden har vidare en viktig roll i beredningen av ärenden som prövas av regeringen enligt 4 kap. lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.

En jämförelse mellan budget och utfall 1995/96 visar att anslaget inte utnyttjats fullt ut. Anslags-sparandet beräknas minska till år 1998.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Av årsredovisningen framgår att prövotidsärendena och antalet överklagade beslut av länsstyrelserna har ökat. Ärendenas omfattning och svårighetsgrad varierar starkt. Liksom andra rättsprövande myndigheter har Koncessionsnämnden svårt att finna mätbara kvalitetsmått för rättssäkerheten. Regeringen bedömer att effektiviteten i verksamheten är tillfredsställande.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen avseende nämnden. I verkets ekonomiadministrativa värdering har nämnden erhållit betyget tillfredsställande.

Slutsatser

Mot denna bakgrund beräknar regeringen anslaget år 1998 för Koncessionsnämnden för miljöskydd till 19 014 000 kronor. Regeringen har i lagrådsremiss om en miljöbalk föreslagit att nämnden upphör den 1 januari 1999 då

nämndens verksamhet förs över till domstolsväsendet. I avvaktan på regeringens proposition om en miljöbalk och riksdagens beslut beräknar regeringen preliminärt anslaget för år 1999 till 19 605 000 kronor och för år 2000 till 19 917 000 kronor.

A 6. Kemikalieinspektionen

1997	Anslag	82 570 ¹	Utgifts-prognos	85 045
1998	Förslag	80 011		
1999	Beräknat	78 329		
2000	Beräknat	79 731		

1. Beloppen anges i tusental kronor

Kemikalieinspektionen (KemI) är central förvaltningsmyndighet för ärenden om hälso- och miljörisiker med kemiska produkter i den mån frågorna inte handläggs av någon annan myndighet.

Kemikalieinspektionens övergripande uppgift är att arbeta för att minska riskerna för skador på människa och miljö från kemiska ämnen och produkter.

Kemikalieinspektionens verksamhet finansieras huvudsakligen genom avgifter som tas in enligt förordningen (1985:836) om bekämpningsmedel, förordningen (1989:216) om kemikalieavgifter, enligt Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 1991:7) om försäljning och användning av biologiska bekämpningsmedel och om genetiskt modifierade organismer (1994:901).

Regeringen beslutade den 30 april 1997 att högst 5 miljoner kronor av det överskott som uppstått budgetåret 1995/96 får disponeras av Kemikalieinspektionen under år 1997.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Kemikalieinspektionens årsredovisning visar att verksamheten bedrivs med en sådan inriktning att de uppsatta målen kan nås. Regeringen konstaterar att Riksrevisionsverket inte har haft något att erinra i revisionsberättelsen avseende Kemikalieinspektionen.

Intäkterna från kemikalieavgifter beräknas till 56 734 000 kronor för år 1998 och för bekämpningsmedelsavgifter till 18 292 000 kronor. Intäkter från kemikalieavgifter redovisas på inkomsttitel 2543. Intäkter från bekämpningsmedel redovisas på inkomsttitel 2538.

Sveriges medlemskap i EU innebär att en dominerande del av inspektionens verksamhet ligger inom ramen för EU:s arbete med kemikalier. EU-medlemskapet har inneburit kraftigt ökade insatser inom områdena klassificering/märkning, förhandsanmälan av nya ämnen och EU:s arbete med begränsning av vissa kemiska ämnen. Kemikalieinspektionens insatser bidrar till att för Sverige prioriterade kemikaliefrågor uppmärksammas inom EU.

Kemikalieinspektionen deltar aktivt vid utvärderingen av växtskyddsmedel inom ramen för EU:s registrering av sådana medel enligt Rådets direktiv av den 15 juli 1991 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden (EGT nr L230 s:1 19.8.91, Celec.nr. 391L0414). Sverige kommer även fortsättningsvis inom ramen för programmet för existerande ämnen få rapportörskapet för ett antal prioriterade ämnen, vilket innebär en utvärdering av ämnets miljö- och hälsorisker.

Kemikalieinspektionens insatser bör inriktas på att påverka EG och dess lagstiftning i riktning mot den höga svenska skyddsnivån på kemikalie- och bekämpningsmedelsområdet. Under det närmaste året krävs särskilda insatser av Kemikalieinspektionen för de ämnen som är föremål för övergångsbestämmelserna samt EG:s arbete med bekämpningsmedel.

Slutsatser

Sammantaget innebär bedömningen att de riktlinjer som lades fast i propositionen 1993/94:163 Riktlinjer för en fortsatt kretsloppsanpassning av samhället (bet. 1993/94:JoU23, rskr. 1993/94:273) och i regeringens skrivelse 1994/95:167 Det svenska miljöarbetet i EU - inriktning och genomförande (bet. 1994/95:JoU23, rskr. 1994/95:424) bör gälla även för budgetåret 1998. Kemikalieinspektionens arbete med att öka kemikaliesäkerheten till skydd för hälsa och miljö både nationellt och inom EU bör för nästa år i huvudsak bedrivas med samma inriktning som hittills.

Regeringen beräknar anslaget för år 1998 till 80 011 000 kronor. Anslaget beräknas preliminärt till 78 329 000 kronor för år 1999 och 79 731 000 kronor år 2000.

A 7. Visst internationellt miljösamarbete

1995/96	Utgift	34 401 ¹	Anslags-sparande	20 933
Därav 1996	Utgift	28 285		
1997	Anslag	41 562	Utgifts-prognos	41 500
1998	Förslag	37 762		
1999	Beräknat	36 562		
2000	Beräknat	36 562		

1. Beloppen anges i tusental kronor

Anslaget disponeras för utgifter för Sveriges deltagande i vissa internationella organisationer och för internationellt samarbete inom Miljödepartementets ansvarsområde.

Anslaget belastas även av utgifter för bidrag och medlemsavgifter enligt Sveriges åtaganden inom internationella miljökonventioner och avtal.

Från anslaget betalas kostnader för deltagande i vissa möten inom ramen för internationella miljökonventioner och avtal, möten inom ramen för FN-systemet och inom organisationer såsom OECD, ECE, Europarådet samt miljösamarbetet i fråga om Arktis. Vidare betalas från anslaget vissa kostnader för bilateralt miljösamarbete.

Föreanta Nationernas miljöfond inrättades genom beslut av 1972 års Generalförsamling för att inom ramen för FN:s Miljöprogram (UNEP) helt eller delvis finansiera kostnaderna för nya miljö-vårdsinitiativ inom FN:s olika organ. Fondens användning står under överinseende av FN:s miljöstyrelse. Sveriges årliga bidrag till miljöfonden belastar anslaget.

Regeringens överväganden

Det internationella miljöarbetet kommer fortsatt att vara betydelsefullt och resurskrävande. Under 1998 kommer bl.a. Sveriges deltagande vid FN:s Miljöstyrelses möte, FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD) samt möten inom ramen för det internationella konventionsarbetet att kräva särskilda resurser.

Den 28 november 1996 inrättade regeringen ett Agenda 21 sekretariat för Östersjörådet (dir. 1996:99). Sekretariatet skall koordinera och initiera insatser och utarbeta förslag så att innehåll och utformning av en Agenda 21 uppfyller målet om hållbar utveckling i regionen. Arbetet skall vara slutfört senast den 1 juli 1998. Regeringen beräknar kostnaderna under 1998 till 1 200 000 kronor som finansieras genom indragning av det under fjortonde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget B 13 Miljöinsatser i Östersjöregionen från budgetåret 1993/94.

Anslaget för år 1998 beräknas till 37 762 000 kronor. För år 1999 beräknas anslaget till 36 562 000 och för år 2000 likaledes till 36 562 000 kronor.

A 8. Stockholms internationella miljöinstitut

1995/96	Utgift	18 000	¹	
Därav 1996	Utgift	12 000		
1997	Anslag	12 000	Utgifts- prognos	12 000
1998	Förslag	12 000		
1999	Beräknat	12 000		
2000	Beräknat	12 000		

1. Beloppen anges i tusental kronor

Under anslaget redovisas utgifterna för statens stöd till Stockholm internationella miljöinstitut

(SEI) (prop. 1987/88:85, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373). Staten finansierar för närvarande ca 30 % av SEI:s verksamhet.

SEI:s huvudsakliga uppgifter är att initiera, genomföra och föra ut resultat av studier och forskning vad gäller värdering och utveckling av miljöteknik, miljö- och utvecklingspolicy samt relaterad miljöstyrning och strategier för en hållbar utveckling.

SEI har förutom sitt huvudkontor i Stockholm tre övriga kontor, ett i Boston, ett i New York och ett i Tallin.

SEI har byggt upp en internationellt erkänd verksamhet och utvecklat forskningen inom områden som är relevanta för de globala miljöproblemen. Institutet har inriktat sin verksamhet på bl.a. energistudier, klimatfrågor, bioteknik, ekonomi med etik och miljövården.

Regeringen beräknar anslaget till 12 000 000 kronor för 1998. För åren 1999 och 2000 beräknas samma belopp.

4 Strålskydd, kärnsäkerhet m.m.

4.1 Omfattning/ändamål

Statens strålskyddsinstitut (SSI) övervakar strålskyddet vid de kärntekniska anläggningarna och vid behandling och lagring av kärnavfall och använt kärnbränsle samt utövar tillsyn däröver. SSI kontrollerar att utsläpp till luft och vatten under normaldrift hålls inom fastställda gränser. SSI utövar också tillsyn av sådan verksamhet med joniserande strålning som ligger utanför kärnenergisektorn och av verksamhet med icke-joniserande strålning. Dit hör t.ex. verksamhet på sjukhus, forskningsinstitutioner och annan industriell verksamhet än kärnkraft liksom kontroll av naturlig strålning. SSI har en beredskap för rådgivning och information vid kärntekniska olyckor inom eller utom landet.

Statens kärnkraftinspektion (SKI) övervakar säkerheten vid de svenska kärntekniska anläggningarna. SKI utövar också tillsyn över behandling och lagring av kärnavfall vid kärnkraftverken, lagring av använt kärnbränsle i det centrala mellanlagret för använt kärnbränsle (CLAB) i Oskarshamn samt slutförvaring av kärnavfall i slutförvaret för låg- och medelaktivt avfall (SFR-I) i Forsmark. SKI handhar även sådana uppgifter kring hantering av kärnämne och kärnteknisk utrustning som följer av Sveriges internationella åtaganden om icke-spridning av kärnvapen m.m. och i den utsträckning dessa uppgifter inte handhas av den Europeiska kommissionen. SKI utövar vidare tillsyn över reaktorinnehavarnas program för att hantera och slutförvara använt kärnbränsle och kärnavfall och för att riva kärnkraftverken, samt över avsättning och användning av medel inom det statliga finansieringssystem som skall täcka kostnaderna härför.

Mot bakgrund av energipropositionen (prop. 1996/97:84), som bl.a. innebär avställning av en reaktor år 1998, behöver SSI:s och SKI:s tillsyn på kärnenergiområdet öka i omfattning för att säkerställa ett bra skydd av personal, allmänhet och miljö. Verk-

samsområdet tillförs därför ytterligare 23,5 miljoner kronor fr.o.m. år 1998.

UTGIFTSUTVECKLINGEN

MILJONER KRONOR (LÖPANDE PRISER)					
1995/96	1996	1997	1998	1999	2000
329,2	242,2	246,1	244,2	249,9	255,6

4.2 Resultatbedömning och slutsatser

Sammanfattande kommentarer till verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

SSI:s och SKI:s verksamhet har drivits inom givna ekonomiska ramar och med ett gott strålskydd vid tillsynsobjekten och med en god säkerhet vid de kärntekniska anläggningarna.

Större förändringar

Riksdagens behandling av regeringens proposition om en uthållig energiförsörjning.

Prioriteringar för 1998

Myndigheternas engagemang i frågor som rör avveckling av kärnkraftsreaktorer ökar.

I energipropositionen (prop. 1996/97:84) betonas vikten av att säkerheten kan upprätthållas i den nya situation som uppstår i och med avställningen av en reaktor år 1998. Detta medför krav på ökade insatser från SKI och SSI. Motivationen, engagemanget och uppmärksamheten hos personalen vid kärnkraftverken måste vidmakthållas på en hög nivå trots den påfrestning en avställning innebär. Myndighe-

terna måste överväga särskilda tillsynsinsatser och beredas tillfälle att förstärka sin kompetens och sina resurser för att övervaka att säkerheten vidmakthålls under hela driftperioden.

De senaste årens säkerhetsrelaterade händelser vid kärnkraftverken, behovet av skärpt kontrollverksamhet när reaktorerna blir äldre samt kraftföretagens aviserade renoveringar och moderniseringar, indikerar vidare att antalet ärenden och deras grad av komplexitet kommer att öka framöver. Den genomgång av konstruktionsförutsättningarna för de äldre reaktorerna som nu pågår inom kärnkraftsindustrin kan komma att resultera i reviderade bedömningar av behovet av säkerhetshöjande åtgärder. Myndigheterna måste ha förutsättningar att vara starkt engagerade och pådrivande i detta arbete, bl.a. genom att formulera 2000-talets säkerhetskrav.

På kärnavfallsområdet väntas kraven på SKI:s och SSI:s tillsynsverksamhet öka i takt med att planeringen av den slutliga avfallshanteringen efter hand övergår i konkretare åtgärder.

Regeringen förutser mot denna bakgrund en ökad arbetsbelastning och därmed ett ökat resursbehov hos SKI och SSI. Det är viktigt att de båda myndigheterna har resurser till tillsynsverksamhet och forskning samt kompetensutveckling och internationellt erfarenhetsutbyte. Samhällets insyn och statens övergripande ansvar för kärnsäkerheten måste upprätthållas. Myndigheterna bör ha resurser för att behålla och anställa specialistkompetens på området. De resursförstärkningar som behövs bör finansieras med höjda avgifter för kärnkraftsföretagen.

En internationell kärnsäkerhetskonvention, till vilken Sverige anslutit sig, trädde i kraft i slutet av 1996. Det första granskningsmötet skall hållas 1999. Vid detta och följande granskningsmöten skall konventionsländerna granska varandras kärnsäkerhetsprogram. En internationell kärnavfallskonvention, till vilken Sverige avser ansluta sig, slutförhandlades i september 1997. SKI och SSI förväntas medverka i granskningsprocedurerna under båda konventionerna.

SKI och SSI medverkar också med insatser inom det svenska samarbetet med Öst- och Centraleuropa. Dessa insatser beräknas fortsätta i oförändrad omfattning även under budgetåret 1998. Samarbetet finansieras över det s.k. Östeuropaanslaget inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

4.3 Övrig statlig verksamhet

Kärnavfallsfonden

Enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) är en innehavare av tillstånd till kärnteknisk verksamhet skyldig att svara för att allt i

verksamheten uppkommet kärnavfall och använt kärnbränsle hanteras och slutförvaras på ett säkert sätt och att den anläggning i vilken verksamheten bedrivs avvecklas och rivs på ett säkert sätt, sedan verksamheten har upphört (10 §). Dessa åtaganden innebär enligt förarbetena (prop. 1983/84:60) också ett ansvar för att klarlägga vilka åtgärder som behövs och hur dessa åtgärder skall kunna genomföras.

I det ansvar som enligt 10 § kärntekniklagen läggs på reaktorinnehavare och övriga innehavare av tillstånd till kärnteknisk verksamhet ingår att svara för de faktiska kostnader som behövs för avfallshanteringen. Som påpekades av Lagrådet i yttrandet över den tidigare finansieringslagen (prop. 1980/81:90, s. 637) omfattar tillståndshavarens skyldigheter även att ansvara med återstoden av sin förmögenhet för kostnader avseende sådana åtaganden, ifall tillståndshavaren skulle underlåta att fullgöra sina skyldigheter och staten därför nödgas vidta åtgärderna.

Enligt lagen (1992:1537) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m. skall innehavaren av en kärnkraftsreaktor årligen, så länge reaktorn är i drift, erlägga en avgift samt ställa säkerheter till staten för att säkerställa att medel finns tillgängliga för att betala kostnader för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och visst radioaktivt avfall, avveckling och rivning av reaktorläggningar och forskning på kärnavfallsområdet. Medlen används också för att täcka de kostnader som staten har för tillsyn och kompletterande forskning på kärnavfallsområdet. Avgifter skall vidare täcka de kostnader som reaktorinnehavarna, staten och kommunerna har för information till allmänheten.

Regeringen fastställer avgiften årligen för nästkommande kalenderår. Avgiften beräknas per kilowattimme och bestäms individuellt för varje verk. Utöver den årliga avgiften skall reaktorinnehavarna ställa fullgoda säkerheter för kostnader som inte täcks av inbetalade avgiftsmedel för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall samt rivning av kärnkraftverken. Säkerheterna skall sålunda dels säkerställa fonduppyggnaden om en reaktor skulle stängas av före reaktorns s.k. intjänandetid på 25 år, dels säkerställa finansieringen vid en eventuell fondbrist beroende på oplanerade händelser efter det att alla reaktorer stängts av och avgiftsmedel från kärnkraftproduktionen inte längre tillförs fonden.

Avgiftsmedlen förvaltas av en fond benämnd Kärnavfallsfonden. Fondens medel skall enligt finansieringslagen placeras på konto i Riksgäldskontoret. Kärnavfallsfondens styrelse har träffat avtal med Riksgäldskontoret om formerna för placeringen av medlen. Avkastning på fondens medel skall läggas till kapitalet.

Enligt den förvaltningsberättelse för Kärnavfallsfonden för år 1996 avseende medelförvaltningen enligt finansieringslagen, som Kärnavfallsfondens

styrelse lämnat till regeringen, framgår att inbetalade avgifter för år 1996 uppgick till 1 350 miljoner kronor (1 270 miljoner kronor år 1995). Utbetalade ersättningar uppgick till 427 miljoner kronor (398 miljoner). Vid utgången av år 1996 var Kärnavfallsfondens marknadsvärde 20 831 miljoner (17 939 miljoner kronor enligt de förvaltningsregler som 1995 gällde enligt finansieringslagen).

4.4 Anslag

B 1. Statens strålskyddsinstitut

1995/96	Utgift	118 100	Anslags-sparande	13 917
Därav 1996	Utgift	78 000		
1997	Anslag	73 683	Utgifts-prognos	82 600
1998	Förslag	78 055		
1999	Beräknat	80 178		
2000	Beräknat	82 306		

1. Beloppen anges i tusental kronor

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1995/96 visar att Statens strålskyddsinstitut detta år hade ett anslagssparande på 13 917 000 kronor. Av dessa är ca 10 miljoner kronor reserverade för ännu ej betalda forskningsprojekt, 1,5 miljoner för avtalspensioner samt 0,5 miljoner för flyttning av delar av myndigheten inom Karolinska sjukhusets område.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

SSI:s årsredovisning visar att myndigheten i huvudsak har levt upp till uppsatta mål.

SSI har rapporterat till regeringen om konsekvenserna av de besparingskrav riksdagen beslutat om. SSI har framfört att besparingskraven leder till en reducerad tillsyn till följd av att antalet tjänster minskar. Detta har framför allt drabbat tillsynen vid svenska sjukhus och tillsynen av låg- och medelaktivt radioaktivt avfall från det svenska kärnkraftsprogrammet. Även SSI:s insatser inom strålskyddsforskningen har minskat.

I årsredovisningen för 1995/96 redovisar SSI hur myndigheten agerat i förhållande till de rekommendationer som under våren 1996 lades fram av den internationella granskningsgrupp som granskade SKI:s och SSI:s tillsyn av kärntekniska anläggningar (SOU 1996:73). Bl.a. har SSI inlett ett arbete med att förbättra kvalitetssäkringen när det gäller tillsynen.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

SSI:s verksamhet finansieras delvis via avgifter enligt förordningen (1976:247) om vissa avgifter till Statens strålskyddsinstitut. Avgifter från kärnteknisk verksamhet beräknas till ca 52 725 000 kronor och redovisas under inkomsttitel 2551. Ansökningsavgifter beräknas till ca 5 000 000 kronor och redovisas under inkomsttitel 2511.

SSI har egen uppdragsverksamhet och inkomster från denna får disponeras av myndigheten. Budgeten för denna verksamhet framgår av nedanstående tabell.

INTÄKTER FRÅN UPPDRAG	INTÄKTER (KR)	KOSTNADER (KR)	RESULTAT (KR)	KOSTNADSTÄCKNING %	UPPDRAGSGIVARE STATEN %	UPPDRAGSGIVARE ÖVRIGA %
Utfall 1995/96	12 805 000	12 416 000	389 000	100	17,5	82,5
varav 1996	8 477 000	7 153 000	1 324 000	100	20	80
Prognos 1997	6 425 000	6 425 000	0	100	20	80
Budget 1998	6 900 000	6 900 000	0	100	20	80
Beräknat 1999	6 900 000	6 900 000	0	100	20	80
Beräknat 2000	6 900 000	6 900 000	0	100	20	80

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Regeringen konstaterar att Riksrevisionsverket (RRV) inte haft några invändningar i revisionsberättelsen avseende SSI och att de i sin ekonomiadministrativa värdering för budgetåret 1995/96 givit SSI bedömningen tillfredsställande.

Slutsatser

SSI bör fr.o.m. år 1998 tillföras ytterligare 5,5 miljoner kronor för att förstärka tillsynen av strålskyddet i samband med att den första reaktorn ställs av och för att möta de därigenom ökade kraven på kärnavfallsområdet.

Regeringen beräknar anslagen B 1 till 78 055 000 kronor för år 1998. För åren 1999 och 2000 beräknas utgifterna under anslaget B 1 till 80 178 000 kronor resp. 82 306 000 kronor.

B 2. Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader

1995/96	Utgift	92 364	¹ Anslags-sparande	17 265
Därav 1996	Utgift	63 000		
1997	Anslag	63 188	Utgifts-prognos	70 700
1998	Förslag	75 479		
1999	Beräknat	77 690		
2000	Beräknat	79 963		

1. Beloppen anges i tusental kronor

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1995/96 visar att Statens kärnkraftinspektion detta år hade ett anslagssparande på 17 265 000 kronor i förvaltningsanslaget. Trots att utgifterna översteg anslaget med 781 000 kronor ökade anslagssparandet med 2 421 000 kronor. Detta beror på de höga ränteinkomsterna från Riksgäldskontoret som detta år uppgick till 3 202 000 kronor. Enligt prognoserna för innevarande år kommer anslagssparandet att reduceras kraftigt genom att utgifterna förväntas överstiga anvisade medel med ca 7,5 miljoner kronor. Huvudorsaken till detta är att ett stort antal vakanser återbesättes.

B 3. Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning

1995/96	Utgift	99 858	¹ Anslags-sparande	22 629
Därav 1996	Utgift	71 000		
1997	Anslag	58 778	Utgifts-prognos	63 700
1998	Förslag	63 950		
1999	Beräknat	65 251		
2000	Beräknat	66 636		

1. Beloppen anges i tusental kronor

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1995/96 visar att Statens kärnkraftinspektion detta år hade ett anslagssparande på 22 629 000 kronor i anslaget för kärnsäkerhetsforskning. Utgifterna översteg anslaget med 11 419 000 kronor. Anslagssparandet minskade dock endast med 6 682 000 kronor. Detta beror på de höga ränteinkomsterna från Riksgäldskontoret som detta år uppgick till 4 737 000 kronor. Enligt prognoserna för innevarande år kommer anslagssparandet att minska genom att utgifterna förväntas överstiga anvisade medel med ca 5 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

SKI:s årsredovisning visar att myndigheten i huvudsak har levt upp till uppsatta mål. Visst långsiktigt arbete såsom föreskriftsarbete och kärnsäkerhetsforskning har dock på grund av resursskäl inte kunnat utföras i önskvärd omfattning.

SKI har på regeringens uppdrag sett över verksamhetsmålen för att klarställa inriktningen av och ambitionsnivån för myndighetens verksamhet i förhållande till omvärlden. De nya verksamhetsmålen införs fr.o.m. år 1998. Regeringen har i energipropositionen konstaterat att SKI behöver ökade resurser för att de överenskomna målen och ambitionsnivån skall kunna uppfyllas.

SKI har också återrapporterat till regeringen om hur SKI agerat i förhållande till de rekommendationer i betänkandet (SOU 1996:73) som under våren 1996 lades fram av den internationella granskningsgrupp som granskade tillsynsverksamheten vid SKI och SSI. Regeringen konstaterar att granskningsgruppens rekommendationer i allt väsentligt har blivit tillgodosedda genom SKI:s åtgärder i förening med regeringens förslag om ökade resurser för myndigheten.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

SKI:s verksamhet finansieras via avgifter enligt förordningen (1991:739) om vissa avgifter till Statens kärnkraftinspektion. Avgifter enligt den

nämnda förordningen avseende tillsyn och forskning förs till inkomsttiteln 2551, Avgifter från kärnkraftverken, och beräknas uppgå till 138 660 000 kronor under år 1998.

Statens kärnkraftinspektion disponerar de intäkter som erhålles i form av avgifter enligt 2 och 6 §§ förordningen (1991:739) om vissa avgifter till Statens kärnkraftinspektion. Budgeten för denna verksamhet framgår av nedanstående tabell.

VISSA AVGIFTER TILL SKI	INTÄKTER (SOM FÅR DISPONERAS)	KOSTNADER	RESULTAT (INTÄKT - KOSTNAD)	KOSTNADS - TÄCKNING %
Utfall 1995/96	165 000	165 000	0	100
varav 1996	145 000	145 000	0	100
Prognos 1997	150 000	150 000	0	100
Budget 1998	150 000	150 000	0	100
Beräknat 1999	150 000	150 000	0	100
Beräknat 2000	150 000	150 000	0	100

Regeringens bedömning med anledning av revisions iakttagelser

Regeringen konstaterar att Riksrevisionsverket (RRV) inte haft några invändningar i revisionsberättelsen avseende SKI och att de i sin ekonomiska värdering för budgetåret 1995/96 givit SKI bedömningen fullt tillfredsställande.

RRV har i sin utvärdering av SKI:s årsredovisning angett att en tydligare målhierarki och utvecklade verksamhetsmål skulle öka möjligheten att följa upp verksamheten. SKI har på regeringens uppdrag sett över verksamhetsmålen med detta syfte och har återrapporterat till regeringen i frågan under år 1997.

Slutsatser

SKI bör fr.o.m. år 1998 tillföras ytterligare 10 miljoner kronor för att förstärka tillsynen av kärnsäkerheten i samband med att den första reaktorn ställs av och för att möta de därigenom ökade kraven på kärnavfallsområdet.

SKI:s anslag för kärnsäkerhetsforskning bör fr.o.m. år 1998 tillföras ytterligare 8 miljoner kronor med anledning av att den första reaktorn ställs av och för att möta de därigenom ökade kraven på kärnavfallsområdet.

Regeringen beräknar anslagen B 2 resp. B 3 till 75 479 000 kronor resp. 63 950 000 kronor för år 1998. För åren 1999 och 2000 beräknas utgifterna under anslaget B 2 till 77 690 000 kronor resp. 79 963 000 kronor och under anslaget B 3 till 65 251 000 kronor resp. 66 636 000 kronor.

B 4. Visst internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet m.m.

1995/96	Utgift	26 801	Anslags- sparande	0
Därav 1996	Utgift	26 801		
1997	Anslag	26 752	Utgifts- prognos	29 000
1998	Förslag	26 752		
1999	Beräknat	26 752		
2000	Beräknat	26 752		

1. Beloppen anges i tusental kronor

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1995/96 visar på ett underskott på 6 561 000 kronor. Genom att anslaget under budgetåret 1995/96 var ett förslagsanslag är det ingående anslagssparandet år 1997 noll. Från och med budgetåret 1997 förs anslaget upp som ett ramanslag. Utgiftsprognosen för år 1997 visar på ett utfall om ca 29 miljoner kronor. Anslagsöverskridandet som beror på ökade medlemsavgifter samt den kraftiga uppgången i dollarkursen kommer att täckas dels genom att 771 000 kronor föreslås på tilläggsbudget, dels genom att anslagskrediten för innevarande år utnyttjas.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Från anslaget betalas kostnader, i amerikanska dollar och österrikiska shilling, för deltagande i internationellt samarbete på kärnenergiområdet, såsom Sveriges reguljära medlemsavgift i Internationella Atomenergiorganet (IAEA), bidraget till IAEA:s Technical Assistance and Cooperation Fund samt kostnader i samband med övrigt internationellt kärnsäkerhetssamarbete.

Slutsatser

Regeringen beräknar att anslaget för år 1998 bör vara 26 752 000 kronor. För åren 1999 och 2000 beräknas en oförändrad anslagsnivå.